

Retten til samisk opplæring

Markus Setså Borge

Rådgiver og jurist ved avdeling for oppvekst og utdanning

Fylkesmannen i Nordland

— virker til Nordlands beste

Formålet med foredraget

- Gi et oversiktsbilde over regelverket
- Opplæringslova(oppll.) kapittel 6
 - Jeg tar utgangspunkt i lovens system
 - Definisjoner
 - Rettigheter i grunnskole og videregående skole
- Litt om forslag til ny opplæringslov kapittel 4 og 7

Grunnloven og menneskerettigheter

- Grunnloven § 108
 - «(...) legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk(...).»
- ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater
- De forente nasjoners (FN) internasjonale konvensjon 16. desember 1966 om sivile og politiske rettigheter artikkel 27

- Staten er ansvarlig
- Det er kommunene som er ansvarlig for grunnskoleopplæringen, jf. oppl. § 13-1

Definisjoner

Opplæringslova § 6-1

Fylkesmannen i Nordland

– virker til Nordlands beste

Same

Avgjørende for enkelte rettigheter

Opplæringslova § 6-1

- «same: person som **kan skrivast** inn i samemanntallet [sametingets valgmanntall] [jf. Sameloven § 2-6] og barn av dei som kan skrivast inn»
- Husk: det er ikke et krav til å faktisk være innført i Sametingets valgmanntall.

Sametingets valgmanntall, sameloven § 2-6

Subjektivt vilkår

- «oppfatter seg selv som same»

Ett av tre alternative objektive vilkår

- a) «har samisk som hjemmespråk», **eller**
- b) «har eller har hatt forelder, besteforelder eller oldeforelder med samisk som hjemmespråk», **eller**
- c) «er barn av person som står eller har stått i Sametingets valgmanntall(...)».

- Barn: biologiske og adopterte
- Hjemmespråk: språket benyttet i hjemmet under oppveksten

– virker til Nordlands beste

Samisk

Opplæringslova § 6-1

- «samisk: nordsamisk, sørsamisk eller lulesamisk»
- Likestilte språk i lowerket
- Elevene kan velge hvilket språk

- Det finnes flere samiske språk enn disse tre

Samisk distrikt

«det samiske forvaltningsområdet etter § 3-1 i samelova»

Regulert i forskrift om forvaltningsområdet for samisk språk. Oppdatert 1. juli 2020.

Nordland fylke:

- Aarborten tjielte/Hattfjelldal kommune
- Hábmëra suohkan/Hamarøy kommune

Rettigheter

Opplæringslova §§ 6-2 og 6-3

Fylkesmannen i Nordland

– virker til Nordlands beste

Samisk i grunnskolen, jf. oppl. § 6-2

Samer i grunnskolealder

- Har rett til opplæring i **samisk**, uansett hvor de bor i Norge
- Viktig: ikke opplæring på samisk

I samiske distrikt

- Alle i grunnskolealder: rett til opplæring i og på **samisk**
- Kommunen kan fastsette i forskrift at **alle elever** i grunnskolealder skal ha opplæring i **samisk**

Samisk i grunnskolen jf. oppl. § 6-2

Utenfor samisk distrikt

- Hvis ti elever ønsker det, har de rett på opplæring i og på samisk
- Retten gjelder så lenge det er seks elever igjen i gruppa

Hvor skal opplæringen skje?

Opplæringslova § 6-2 tredje ledd:

- Kommunen kan vedta å legge opplæringen til én eller flere skoler i kommunen

Alternative opplæringsformer i samisk

Forskrift til opplæringslova § 7-1

- Hvis opplæringen ikke kan gis av egnet undervisningspersonale ved skolen

For eksempel:

- Fjernundervisning
- Intensivundervisning
- Særlige leirskoleopphold

For elever i grunnskolen skal dette utarbeides i samråd med foreldrene

Barnas selvbestemmelse

- Fra og med 8. årstrinnet avgjør elevene selv om de vil ha opplæring i og på samisk etter § 6-2 i opplæringslova, jf. sjette ledd.

Samisk i videregående skole, jf. oppl. § 6-3

Samer i videregående opplæring

- Har rett til opplæring i **samisk**

Samisk i friskoler

- I utgangspunktet ingen rett til verken opplæring i eller på samisk etter friskolelova.
- Men skolene kan velge å tilby dette
- Praksisavklaringer:
 - Det er tillatt med fjernundervisning i samisk i friskoler
 - Tidligere måtte friskolene søke om godkjenning etter egen læreplan for samisk. Dette er ikke lenger nødvendig.

NOU 2019: 23

Forslag til ny opplæringslov

Kapittel 33: Opplæring i og på de samiske språkene

Fylkesmannen i Nordland

— virker til Nordlands beste

Bakteppe

- Forslag til ny opplæringslov ble levert til departementet i desember 2019.
- Husk: forslaget er ikke vedtatt i Stortinget
 - Vi kommer tilbake med eventuelle vedtatte endringer

Ingen store endringer i forslaget

- Retten til opplæring i og på samisk i videreføres i hovedsak.
- Adgang til å legge opplæring på én eller flere skoler i kommunen videreføres
- Språklige og strukturelle endringer

Gjeldende regelverk:

Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

Kapittel 6. Samisk opplæring

§§ 6-1 til 6-4

Forslag

NOU 2019: 23, ny opplæringslov

Kapittel 4. Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i grunnskoleopplæringa

§ 4-2

Forslag

NOU 2019: 23, ny opplæringslov

Kapittel 7. Val av skriftspråk og særskilde språkrettar i den vidaregåande opplæringa

§ 7-2

Fra grunnskole til videregående

- Ikke-samiske elever
- Hvis opplæring i eller på samisk på grunnskole

- Rett til opplæring i samisk på VGS

Utvidet rett for samiske elever i grunnskolen

- Samiske elever utenfor samisk distrikt
- Hvis tre elever i kommunen krever det, så har man rett til opplæring på samisk i to fag.

Ta gjerne kontakt på e-post
eller telefon hvis dere har
spørsmål.

Takk for meg!

Markus Setså Borge
rådgiver (OUA)
mabse@fylkesmannen.no
75 53 15 93

Fylkesmannen i Nordland

Facebook [FylkesmannenNO](#)
Twitter [FMNordland #fmno](#)
Nettside [fylkesmannen.no/nordland](#)

